

Pedagogická diagnostika – přednáška ze 14. 3. 2014

Dítě jako struktura dispozic

- se strukturou musíme u každého člověka počítat
- mozek má nejsložitější strukturu, vyvinul se nejpozději, je nejzranitelnější, pokud se nepoužívá, zakrní
- od 25 až 30 let neurony ubývají i bez jiné příčiny – snižuje se kognice
- **dědičné** – je všechno, co vzniklo při okamžiku početí – genové informace v chromozomech ze strany matky i otce – popsáno je doposud asi 50 tisíc různých genů, vlastnosti či dispozice vždycky určuje více genů, nikdy ne jen jeden
- **vrozené** – začíná početím, končí druhým rokem věku dítěte (důvodem může být i nemoc)
- **získané** – všechno, co jedince potká v životě od dvou let věku
- dispozice = relativně trvalá součást nervové soustavy a osobnosti, která, je-li aktivována, tedy podněcována, umožňuje člověku veškerou vnitřní a vnější činnost
- dispozice – 3 patra – stavíme od základů, tedy od spodu
 - první nejspodnější vrstvou jsou dispozice **BIOPSYCHICKÉ**
 - základem jsou VLOHY – narodíme se s nimi, pokud je aktivujeme a stimulujeme, vyvine se z nich schopnost (umožňují nám stát se člověkem)
 - biologické determinanty = vrozené uspořádání organismu – pokud má někdo nějakou schopnost, je v daném oboru nadprůměrný
 - mezi schopnými jsou někteří ještě lepší a ti jsou nadaní, nad nimi jsou talentovaní, nad nimi ještě geniální
 - vlohy se mění pouze zráním, snižovat se mohou poškozením (např. následkem úrazu se ztratí paměť) – jsou dané, zvenčí je člověk nezmění
 - **evolučně podmíněné programy chování**
 - systém nepodmíněných reflexů – potravinový, polykací, obranný,...
 - umožňují fyzické přežití
 - někdy nejsou zcela v pořádku (nedonošené dítě – narozené před 37. týdnem nitroděložního života)
 - do dospělosti vydrží 2 instinkty (nejsou životně důležité): 1. ve zbytkových formách se zachoval reflex „obrana osobního teritoria“ v podobě osobních zón, svého soukromí; 2. zvláštní chování během ucházení se o potenciálního partnera
 - **dědičnost** = objevuje se ve zděděných dispozicích – dědíme temperament (dispozice ke vzrušivosti) a architektoniku mozku (jeho anatomii a fungování)
 - dispozice **PSYCHICKÉ**
 - dispozice pro psychické procesy a funkce
 - vnímání, představivost, paměť, myšlení, rozhodování, řeč (rozvine se díky zráním a stimulaci)
 - záleží na tom, jak tyto dispozice rozvíjíme, jak ho stimulujeme – je nutný sociální zásah
 - dispozice **SOCIOPSYCHICKÉ** nebo **SOCIOKULTURNÍ**
 - rozvíjí se během života v konkrétním prostředí – tento rozvoj je lepší v případě, že dítě chodí do MŠ
 - dítě si je osvojuje během **SOCIÁLNÍHO UČENÍ** (co já dítě vidím u dospělých a napodobuji to) – kulturní způsoby chování (opačné oproti přírodním)

- umýt ruce po WC, jíst příborem, čištění zubů, oblékání, uklízení,...
- všechny **dispozice k činnosti** – stavění z kostek, skládání puzzle, vybarvování omalovánky, ježdění na kole,...
- musí k nim být podmínky (obstarávají je ti nejbližší)
- **postoje** – dobré x špatné, názory na všechno okolo,...
- **emoční inteligence**
 - dítě se rodí bez emocí – zná pouze libost a nelibost
 - všechny ostatní, zejména kladné, přebírá od nejbližších lidí
 - nejzákladnější je láska – dítě potřebuje vyrůstat v prostředí BAZÁLNÍ JISTOTY – cítit empatii (teprve pak je schopno dítě také se chovat empaticky) - bezproblémové nekonfliktní děti žijí v prostředí bazální jistoty
 - špatně je emoční chlad nebo lhostejnost, dítě se cítí napjatě, zažívá pocity úzkosti, strachu, nejistoty = prostředí bazální nejistoty – z těchto dětí obvykle rostou lidé, kteří týrají zvířata nebo ubližují lidem, lidé emočně ploší nebo dokonce emočně tupí
- Matějček – Prvních šest let života dítěte rozhoduje

Specifické rysy diagnostiky dětí

- diagnostika dětí má své zvláštnosti, na které je třeba brát zřetel
- 1. psychický vývoj dítěte je ve srovnání s dospělým mnohem rychlejší – u věku dítěte nevycházíme z roku, ale bereme v úvahu i měsíc – je třeba znát vývojovou psychologii, abychom byli schopni objevit případné abnormality – např. zvláštní chování zdravého dítěte
- 2. u dětí v PV se obtížně odlišují tzv. hraniční stavy – viz obrázek kruhů a popis k němu – někdy je třeba diagnostiku po čase zopakovat, abychom zjistili, do kterého okruhu patří – hraniční stavy jsou jasnější až u adolescentů a starších – ČÍM JE DÍTĚ MLADŠÍ, TÍM OPATRNĚJI SE O NĚM VYJADŘUJEME – projevuje se, mohlo by být, máme podezření,... - nikdy ne kategoricky určit – velmi opatrní musíme být u hodnocení chování (ADHD, nevychovanost)
- 3. dítě má daleko větší závislost na sociálním prostředí – každá maličkost v neznámém prostředí může dítě zablokovat
- 4. dítě v PV má větší potřebu jistoty zvláště v zátěžových situacích – ambulantní vyšetření, hospitalizace (hospitalizační syndrom – vývoj se zarazí, ale může jít i dolů, začne se např. znova pomočovat) – pozor na projevy strachu, nejistoty (separační úzkost – dítě se ocitne samo bez nejbližších lidí a bojí se, je úzkostné)
- 5. u dítěte je jiná využitelnost testových metod – čím je dítě mladší, tím je možností méně, tím méně spoléháme na testy (např. kresbu rodiny můžeme využít až na ZŠ, maximálně u nejstarších předškoláků) – využíváme zejména pozorování, někdy třeba i rozhovor
- 6. interpretace výsledků je obtížnější – co zjistíme dnes, za rok nemusí platit – diagnostika se musí neustále opakovat

ZÁPOČET:

vybrat si ve školce jedno dítě, napsat křestní jméno a věk (rok; měsíc) – např. Ondra, 5;4 (Ondra, kterému je pět let a čtyři měsíce)

úvod – velmi stručná anamnéza – pochází z úplné rodiny, vychovává ho babička, je z dvojčat, zdravotní stav,...

pozorování – pak zaznamenat popisem (tedy jako slohové cvičení, nikoli v bodech) s použitím konkrétních příkladů:

- jak se dítě projevuje v prostředí MŠ (bojácné, uzavřené, vyrovnané, sebevědomé, přizpůsobivé, tvrdohlavé, činorodé, pasivní, smutné,...)

- psychomotorické tempo dítěte – temperamentově podmíněná dispozice (živé, zbrklé, pomalé, nápadně pomalé,...)
- určit laterálníitu dítěte
- vztah dítěte k učení – velmi zvědavé, zvědavé (zájem o nové poznatky, ptá se na věci, které nezná); průměrně zvědavé (někdy zájem projeví, jindy ne); méně zvědavé (nechce nic)
- jak se dítě projevuje při intelektových činnostech: rádo experimentuje, dělá si všechno po svém, jak postřehuje změny, přemýšlení nahlas (něco dělá a při tom vede monologickou řeč), baví ho hádanky, pochopení primitivního vtipu
- co dítě baví, o co se zajímá, jaké má rádo hračky, jaké činnosti
- chování dítěte ve společnosti ostatních dětí (strhuje pozornost, pozornost ne za každou cenu, samotář,...) - zda si dítě úzkostlivě hlídá své věci (zda půjčí svou věc jinému), zda se dělí, je komunikativní, je společenské nebo samotář, líné a neaktivní
- oblíbenost dítěte ve skupině – není nebo je méně či více - napsat proč
- dítě a společná hra – dominantní a má hlavní slovo, submisivní (podřídivé) a spíš pasivní, iniciativní a vymýšlí podněty pro hru
- jak se dítě projevuje v náročných situacích, které nezvládá – lítostivé až plačtivé, hněvá či vzteká se, urazí se, nepřátelské a odmítavé bez spolupráce, vynucuje si pozornost i nepříjemným způsobem
- jak se dítě vyrovnává s neúspěchem – příště onu věc odmítne dělat (vyrovnává se velmi těžce), vyrovná se pouze s povzbuzením, neúspěch nemá vliv na příští činnost

minimálně 3 strany, nezasílat mailem, odevzdat na papíře, termín neudala, uvidíme se v červnu

mailem ne z důvodu zrakové vady